

A Nemzeti helye

A Rákóczi út és a Nagykörút kereszteződésén lesüllyesztett aluljáró immár hétköznapi életét éli. Megállás nélkül áramolatja át magán a négy irányból özönlő tömeget. Most látjuk csak, mennyire a város szíve ez a pont. Az egykori Nemzeti Színház helye. A fehér és fekete márványcsikkokkal tarkított gránit pádimentumon állandó ember-tenger árad, hullámzik, a kazettás mennyezet tejfehér ragyogásában. A kép ugyan még új, de néhány nap alatt máris megszoktuk.

Nem tudjuk azonban semmiképp megszokni fenn a tere, a Nemzeti helyét.

Amikor a városfejlesztésnek útját álló színházat lebontották, örültünk a hatalmasra nyílt tér megjelenésének. Egyszeriben levegőhöz jutott a Nagykörút, legforgalmasabb középső íve, de nagymértékben fellazult a Rákóczi út is. Ha valahol, akkor itt, a város két főútvonalának kereszteződésénél, tágitani kellett, széjjel kellett feszíteni a századfordulón kialakult keretet. A lóvasúthoz és az omnibuszhoz méretezett kereszteződésen az utóbbi évtizedben már világvárosi sodrású járműforgalom lüktetett, egyre nehezebben. Napjainkra Budapest egyik »legenergikusabb« pontjává vált az EMKE-sarok. A Nemzeti elbontása megteremtette a lehetőséget e közlekedési centrum korszerű kialakítására, s az első pillanatban csak ezt vettük észre, ezt üdvözlöttük.

Nemsokára azonban már inkább arra figyeltünk egyre nagyobb vizsgálással, hogy mily kiábrándítóan sivár ez a széles, lapos térség. Mennyire méltatlan egy világváros szívéhez. Nyomasztó szegénységét elsősorban az okozza, hogy nagysága, kiterjedése nem áll megfelelő arányban a három oldalát keretező épületek magasságával. Nincs harmónia a tér és környezete között. Nem azonos léptékűek, nem szólnak szinkronban.

Az egykori kis Blaha Lujza tér méreteihez jól illettek ezek a szerény művészi igényvel fogant három-, négyemeletes házak; ahogy azonban megnöttek a tér arányai a színház lebontásával, úgy alacsonyodtak le körülötte az épületek, a harmónia megbomlott, zúrzavarrá vált. A parkosítás, a felnőtt fa ültetés nem enyhítette a tér nyomasztó hatását, sőt a horizontális rendezettség csak jobban kiemelte a vertikális rendezetlenséget.

Olyan most ez a háromszög alakú üres tágasság, mint egy vidéki város piaca, leginkább talán a szombat-helyi Köztársaság térhez hasonlít; nagysága, formája egyezik, épületei is ugyanolyan nagyságrendűek. De ez itt nyugtalanítóbb, kuszább, s a Rákóczi út vonalába beugró Rókus tagolatlan, piszkosszürke tömege révén külvárosiasabb is. A tér leghangosabb részébe ékelődik bele ez a börtönszerű kóroda, amely létesítésekor beillett Pest szélső házsorába, a mai városcentrumhoz azonban teljességgel méltatlan. Ezt az eltakarításra régesrég meg-

érett, minden vonatkozásban elavult épületet a Nemzeti Színház a Körút felől jótékonyan takarta, most azonban teljes rútságában tolakszik elénk minden irányból.

A tér másik hangsúlyos épületeinek, a Corvinnak a homlokzatát most igyekeznek új helyzetéhez igazítani, de már látszik, kevés sikerrel. Az alumínium borítás az áruházzal egy üzemi csarnokhoz teszi hasonlóvá, esetleg egy roppant gabonasilóhoz, de van akiben »óriásira nőtt hűtőház« látványát kelti. A világ minden részén csupa ablak, merő üveg a korszerű áruház, a miénket most ablaktalanítják négy millió forintért, import alumíniumból.

A Népszabadság székháza az egyetlen épület, amely illeszkedik a térhez, s még inkább az volna néhány színtel magasabbban. A körüti és a Rákóczi úti bérházakat illetően nem is ártana megvizsgálni, hol lehetne emeletrépités! valamit javítani a tér és a környező épületek arányán. Nem vitás azonban, hogy amíg a Rókus a helyén áll, a Blaha Lujza térből nem lehet méltó külsejű központot formálni. A Rákóczi úti szárny sürgős leamputálásra vár; ez a műtét s a Rákóczi út és az Akácfa utca sarkára tervezett modern épületnek az új tér léptékében történő megépítése már sokat javítana az összképen. Teljes értékű megoldást azonban csak merészebb tervezés és nagyobb szabású alkotás hozhat.

Sok szó esik napjainkban a toronyházakról, szakemberek és laikusok körében egyaránt; emlékezetes viták zajlottak le a kérdés körül különböző fórumokon. Akadnak, akik oda is tornyot emelnének, ahol az meglevő összhangot törne szét, zavaró új súlypontokat teremtené történelmileg kialakult városképben. Ha Pest belső részében, a Körút vonalán belül, valahová magasház kíváncsodik, akkor ez elsősorban a Blaha Lujza tér. Ide nagy hatású súlypont kell, akár a Rókus telkére, akár az Akácfa utca sarki foghíjra, bár legerőteljesebben nyilván a Technológia helyén hatna, a Népszínház utca szögletén. A magasháznak itt több fajta fontos rendeltetése is lenne. Komoly városképfőmáló funkciója mellett nagy nyomatékkal hangsúlyozná a város szerkezetét, ugyanakkor irányító, eligazító szerepet is betöltene a nagy forgalmú közlekedési gócponton. Komplexebb feladatot nem is kaphatna toronyház, ha nem dívatból, hanem szükségszerűségből hívjuk létre.

Végző fokon persze a szakembereknek kell eldönteniük, milyen beavatkozással lehetne megszüntetni a Blaha Lujza tér szegénységét, kis-szerű vidékiességét. A Budapest szerető, szépségfoltjainak eltüntetését szorgalmazó laikus csak annyit kérhet, hogy a várostervezők, városépítők legfőbb gondjai között kerüljön a legelső közé a Nemzeti helyén kialakult új csomópont méltó kialakításának a kérdése.

Antalffy Gyula

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Antalffy Gyula		
Cím:	A Nemzeti helye		
Forrás:	Nagyon Nemzet		
(Hely)	1566. nr. 13.	(Idő)	(Köt. v. füz.)
			(Oldal)
Tárgy	OSZTALYOZÁS		
Hely	725.091		
Idő	1966		
Személy			
Helyszám			